

Zijn Narcisme en Gevoel van Eigenwaarde voorspellers van Pestgedrag bij Leerlingen uit

Groep 6 tot en met 8?

A.W. de Jong (6185797)

L.V. Strijker (5907179)

Pedagogische Wetenschappen 2019/2020

Universiteit Utrecht

Begeleider Marjolijn Vermande

18 juni 2020

Samenvatting

14,6% tot 17,2% van kinderen in de leeftijd van negen tot elf jaar in Nederland rapporteert minstens enkele keren per maand gepest te worden. Hieruit blijkt dat pestgedrag in de laatste groepen van de basisschool relatief veel voorkomt. Narcisme en gevoel van eigenwaarde worden met dit gedrag geassocieerd. Beide variabelen zijn verwant, maar waar een hoog gevoel van eigenwaarde zich uit in gevoelens van zelfacceptatie en zelfrespect, wordt narcisme gekenmerkt door gevoelens van superioriteit en eigenbelang. Het huidig onderzoek had als doel te bepalen of narcisme en gevoel van eigenwaarde voorspellers zijn van pestgedrag bij leerlingen uit groep 6 tot en met 8. Het onderzoek was cross-sectioneel van aard en heeft pestgedrag gemeten aan de hand van peernominaties en narcisme en gevoel van eigenwaarde aan de hand van zelfrapportages. De steekproef bestond uit 1225 participanten (*M*leeftijd=11,3 jaar; 51% jongens). Uit de resultaten bleek dat enkel narcisme een significante voorspeller was voor pestgedrag. Voor narcisme noch gevoel van eigenwaarde werd een interactie-effect gevonden met sekse, wat betekent dat de relatie tussen narcisme en pestgedrag en gevoel van eigenwaarde en pestgedrag hetzelfde is voor jongens en meisjes. Limitaties en aanbevelingen voor toekomstig onderzoek worden besproken. De basis van narcisme wordt gelegd in de kindertijd, de ontwikkeling hiervan zou worden bevorderd door excessief permissieve opvoeding. Een training of voorlichting voor ouders over opvoedstijlen zou hen inzicht kunnen geven in wat voor invloed hun opvoedstijl kan hebben op de ontwikkeling van narcisme.

Trefwoorden: Pestgedrag; Narcisme; Gevoel van Eigenwaarde; Peernominaties;
Zelfrapportages; Moderatie door Sekse.

Running head: NARCISME EN GEVOEL VAN EIGENWAARDE ALS VOORSPELLERS VAN PESTGEDRAG

Zijn Narcisme en Gevoel van Eigenwaarde voorspellers van Pestgedrag bij leerlingen uit groep 6 tot en met 8?

Pesten

Het percentage kinderen in de leeftijd van negen tot elf jaar in Nederland dat rapporteert minstens enkele keren per maand gepest te worden op de basisschool, varieert van 14,6% tot 17,2% (Fekkes, Pijpers & Verloove-Vanhorick, 2005). Hoewel prevalentiecijfers afhankelijk zijn van de gehanteerde definitie, gebruikte methode en steekproef, is het duidelijk dat pesten relatief veel voorkomt. Pesten bestaat uit drie componenten. De eerste component is dat pesten opzettelijk schadelijk gedrag is waarbij een persoon wordt aangevallen, vernederd en/of buitengesloten door een individu of een groep individuen. Daarmee is pesten een vorm van proactieve agressie (Olthof, Goossens, Vermande, Aleva, & van der Meulen, 2011; Stellwagen & Kerig, 2013). Pesten verschilt van andere typen agressief gedrag omdat het, ten tweede, herhaald en over een langere periode plaatsvindt (Salmivalli, & Peets, 2009; Salmivalli, 2010). En ten derde omdat het gericht is op een relatief machteloos doelwit. Niet alle agressie kan als pestgedrag worden beschouwd (Reijntjes, Vermande, & van der Meulen, 2015). Uit zowel Nederlandse (o.a. Fekkes et al., 2005; Olthof et al., 2011) als buitenlandse onderzoeken (o.a. Pellegrini, 2002) blijkt dat jongens en meisjes ongeveer even vaak gepest worden. Daarnaast zijn jongens vaker dader, meisjes zijn daarentegen vaker verdedigers van het slachtoffer of buitenstaanders die betrokkenheid bij pesten actief vermijden. Uit een review van Reijntjes et al. (2015) blijkt dat jongens vooral fysieke (bijv. slaan) en direct verbale vormen (bijv. dreigen) van pesten toepassen, meisjes vaker relationele vormen (bijv. roddelen). Slachtoffers van pesten ervaren psychosomatische (bijv. hoofdpijn; Gini & Pozzoli, 2009), internaliserende (bijv. depressie; Zwierzynska, Wolke, & Lereya, 2013) en externaliserende problemen (bijv. agressie; Reijntjes et al., 2010). Andere onderzoeken tonen aan dat pesten ook nadelige effecten heeft op omstanders, bijvoorbeeld angst voor een mogelijke aanval van de dader (o.a. Nishina & Juvonen, 2005; Rivers, Poterat, Noret & Ashurst, 2009). Ook op daders heeft pesten negatieve gevolgen. Uit een meta-analyse van Ttofi, Farrington, David en Lösel (2012) blijkt dat er een verband is tussen pesten en later delinquent gedrag. Vanwege de vele negatieve gevolgen voor zowel slachtoffers als omstanders en daders, is het van belang meer onderzoek te doen naar de voorspellers van pestgedrag.

Narcisme

Tegenwoordig wordt aangenomen dat pestgedrag ontstaat uit de motivatie om een krachtige, dominante positie in de peergroep te behalen (Pellegrini, 2002; Salmivalli & Peets, 2009). Narcisme kan hierin een bijdragende factor zijn (Reijntjes et al., 2016). Zo blijkt uit het *status pursuit in narcissism (SPIN) model* dat narcisten de neiging hebben sociale situaties te selecteren waarmee een hogere status bereikt kan worden (Grapsas, Brummelman, Back, & Denissen, 2020). Narcisme is de overtuiging dat iemand

Running head: NARCISME EN GEVOEL VAN EIGENWAARDE ALS VOORSPELLERS VAN PESTGEDRAG

belangrijker is dan anderen, een buitensporige behoefte aan goedkeuring en bewondering van anderen om het grootse zelf te voeden (Morf & Rhodewalt, 2001). Op bedreiging van het zelfvertrouwen ("ego") reageren deze individuen met gevoelens van woede, uitdaging, schaamte en vernedering (reactieve agressie). Individuen met narcisme gebruiken naast reactieve agressie om status te verkrijgen ook proactieve agressie, zoals pesten (Ang, Ong, Lim, & Lim, 2009). Zo vertonen jongeren met narcistische kenmerken vaak arrogantie, uitbuiting en agressie en hebben zij een gebrek aan empathie (Morf, & Rhodewalt, 2001; Thomaes, & Brummelman, 2015). Ook uit een meta-analyse naar ongevoelige-emotieloze eigenschappen (ongevoelig-gebrek aan empathie; "callous-unemotional traits"), narcisme en impulsiviteit, blijkt dat narcisme geassocieerd is met pesten (van Geel, Toprak, Goemans, Zwaanswijk, & Vedder, 2016). Op basis van zes onderzoeken ($N=3376$) werd een significante relatie gevonden: $r=.27$. In deze meta-analyse is niet gekeken naar moderatie door sekse. In een person-centered benadering vonden Reijntjes et al. (2016; person-centered=groepjes van kinderen/ontwikkelingstrajecten, verschillen in hoogte van scores en verloop) dat hoge mate van direct pesten ook voorkomt onder individuen welke niet hoog op narcisme scoren. Hieruit blijkt dat de relatie tussen narcisme en pestgedrag niet vanzelfsprekend is. Daarnaast is er gekeken naar moderatie door sekse. Ten eerste blijkt dat jongens hoger scoren op narcisme dan meisjes. Ten tweede zijn jongens met verhoogd narcisme aanzienlijk meer geneigd pestgedrag te vertonen. Op de voorwaardelijke kans op *direct* pesten (slachtoffer openlijk lastigvallen, bijv. fysiek) in combinatie met narcisme, scoorden jongens *gemiddeld* op beide constructen terwijl meisjes *laag* scoorden op allebei. Voor jongens in de hoge én lage groep van narcisme, waren de kansen op het volgen van een hoog pest-traject hoger dan het volgen van een laag pest-traject. Het volgen van het lage in plaats van het hoge pest-traject was voor meisjes meer waarschijnlijk. Voor meisjes was er dus geen systematische ontwikkelings-overlap tussen narcisme en *direct* pesten. Voor *indirect* pesten (niet direct gericht op het slachtoffer, bijv. roddelen) scoorden jongens *laag* en simultaan *gemiddeld* of *laag* op narcisme. De meeste meisjes scoorden wederom *laag* op beide constructen. Dus, jongens met narcisme waren meer geneigd te pesten. Ander onderzoek vond echter geen verschillen tussen jongens en meisjes ten aanzien van de relatie tussen narcisme en pestgedrag (Fanti, & Kimonis, 2012). Aangezien de relatie tussen narcisme en pestgedrag niet duidelijk is en de wisselende resultaten met betrekking tot moderatie door sekse is het van belang hier verder onderzoek naar te doen.

Gevoel van eigenwaarde

De begrippen narcisme en gevoel van eigenwaarde (*self-esteem*) worden nog wel eens met elkaar verward. Gevoel van eigenwaarde valt onder het begrip zelfbeeld (of zelfwaardering) en verwijst naar een subjectieve beoordeling van een persoon van zijn of haar waarde als persoon (Donnellan, Trzesniewski & Robins, 2011). De term waarde is

Running head: NARCISME EN GEVOEL VAN EIGENWAARDE ALS VOORSPELLERS VAN PESTGEDRAG

een verzamelnaam voor positieve evaluaties over aspecten van een persoon (Orth & Robins, 2019). Narcisme en gevoel van eigenwaarde worden allebei gekenmerkt door positieve zelfevaluaties (Orth, Robins, Meier & Conger, 2016). Waar een hoog gevoel van eigenwaarde zich uit in gevoelens van zelfacceptatie en zelfrespect (Rosenberg, 1989), wordt narcisme daarentegen gekenmerkt door gevoelens van superioriteit (Errasti, Amigo Vázquez, Villadangos & Morís, 2018) en eigenbelang (Morf, & Rhodewalt, 2001). Wat betreft sekse is er een aanzienlijke genderkloof. Jongens hebben over het algemeen een hoger gevoel van eigenwaarde dan meisjes (Orth & Robins, 2014; Robins & Trzesniewski, 2005). Voor beide geslachten is het gevoel van eigenwaarde relatief hoog in de kindertijd, daalt tijdens de adolescentie en stijgt gedurende de volwassenheid. Een hoog gevoel van eigenwaarde wordt gekenmerkt door een prosociale, positieve houding ten opzichte van anderen. Narcisme wordt daarentegen gekenmerkt door een antisociale houding ten opzichte van anderen (Donnellan Trzesniewski, Robins, Moffitt & Caspi, 2005; Tracy, Cheng, Robins & Trzesniewski, 2008).

Iemand met een laag gevoel van eigenwaarde heeft een verhoogt risico op agressief gedrag en zwakke sociale banden, wat antisociaal gedrag kan uitlokken (Donnellan et al., 2005). Dit gedrag is een beschermingsmechanisme tegen gevoelens van minderwaardigheid en schaamte (Tracy & Robins, 2003). Een veel voorkomende perceptie is dat een laag gevoel van eigenwaarde een primaire factor is waardoor zowel jongens als meisjes (Guerra, Williams & Sadek, 2011) gaan pesten (Frisén, Jonsson & Persson, 2007), met name als zij narcistische trekken vertonen (Fanti en Henrich, 2014). Echter zijn er in de literatuur verschillende inconsistenties. Uit onderzoek van Salmivalli en Peets (2009) blijkt dat de combinatie van een hoog gevoel van eigenwaarde, narcisme en een negatief beeld van leeftijdsgenoten, kan resulteren in pestgedrag. In combinatie met narcisme kan dit resulteren in een negatief beeld van leeftijdsgenoten. Uit een meta-analyse van Tsaousis (2016) blijkt dat er een negatieve, triviale relatie is tussen gevoel van eigenwaarde en pesten ($r=-.07$). In deze meta-analyse is moderatie door sekse niet onderzocht, waarschijnlijk omdat sekse in de meeste onderzoeken als hoofdeffect is bekeken, niet als moderator (Guerra et al., 2011). Vanwege de vele inconsistenties in de literatuur, is het van belang te onderzoeken of gevoel van eigenwaarde, naast narcisme als positieve voorspeller, daadwerkelijk een negatieve voorspeller is van pestgedrag.

Dit onderzoek

Uit bovenstaand literatuuroverzicht kwam naar voren dat narcisme en gevoel van eigenwaarde weinig samen als voorspellers van pesten onderzocht zijn. Daarnaast is er weinig onderzoek uitgevoerd dat zich enkel richt op de basisschoolleeftijd (Van Geel et al., 2016; Tsaousis, 2016). Op basis hiervan was de onderzoeksvraag van dit onderzoek: "Zijn narcisme en gevoel van eigenwaarde voorspellers van pestgedrag bij leerlingen uit groep 6 tot en met 8?". Daarbij werd gekeken naar welke onafhankelijke variabele (de grootste)

Running head: NARCISME EN GEVOEL VAN EIGENWAARDE ALS VOORSPELLERS VAN PESTGEDRAG

bijdrage leverde aan de voorspelling en of er sprake was van een moderatie door sekse. Op basis van de meta-analyses werd verwacht dat: (1) Narcisme een positieve voorspeller is van pestgedrag (Van Geel et al., 2016); (2) Gevoel van eigenwaarde een negatieve voorspeller is van pestgedrag (Tsaousis, 2016); (3) Narcisme een grotere voorspeller is van pestgedrag dan gevoel van eigenwaarde (Van Geel et al., 2016; Tsaousis, 2016) en (4) Narcisme een sterkere voorspeller is van pestgedrag voor jongens dan voor meisjes. Omdat er geen onderzoeken zijn gevonden die onderzocht hebben of het verband tussen gevoel van eigenwaarde en pesten anders is voor jongens dan voor meisjes (Guerra et al., 2011), werd moderatie door sekse exploratief onderzocht.

Methode

Participanten

Dit onderzoek maakte gebruik van dezelfde cross-sectionele steekproef als Olthof et al. (2011). Participanten waren afkomstig uit provincies in het Westen, Oosten en Noorden van Nederland. Allereerst is er toestemming verkregen van zowel scholen als leerkrachten om ouders uit te nodigen hun kind deel te laten nemen aan het onderzoek. Ouders van leerlingen uit 53 basisschoolklassen van 17 scholen uit groep 6 tot en met 8 ($N=1280$) zijn, via een selecte steekproef, in het voorjaar van 2006 benaderd middels een brief met daarin de doelstellingen en procedures van het onderzoek. Ouders konden passief toestemming geven voor deelname van hun kind aan het onderzoek. Deelname kon geweigerd worden door een voorgedrukt bezwaar terug te sturen. In een aantal gevallen werd deelname aan het onderzoek geweigerd ($n=51$), wat het aantal participanten bracht tot het aantal van 1225 (604 meisjes en 621 jongens). De hoge participatiegraad weerspiegelt hoogstwaarschijnlijk de steun die ouders (en scholen) geven aan het onderzoek wegens de bezorgdheid over pesten en slachtofferschap. Er waren 394 participanten uit groep 6 (M leeftijd=10,3 jaar; $SD=6$ maanden; 51,3% meisjes), 444 participanten uit groep 7 (M leeftijd=11,3 jaar; $SD=6$ maanden; 49,5% meisjes) en 391 participanten uit groep 8 (M leeftijd=12,3 jaar; $SD=6$ maanden; 47,6% meisjes). Zij hadden een gemengde sociaal-economische achtergrond en voornamelijk twee Nederlandse ouders (83%). Het andere deel (19%) had ten minste één ouder afkomstig uit Turkije, Marokko, Suriname of een ander Europees land dan Nederland.

Procedure

De data van het huidige onderzoek maakte deel uit van een groter onderzoek naar pesten door het Dutch Consortium on Bullying. Dit is een samenwerking tussen de Universiteit Utrecht, Vrije Universiteit Amsterdam en de Rijksuniversiteit Groningen. De zelfrapportages werden klassikaal afgenomen met pen en papier. Dit duurde ongeveer 30 minuten en was onder leiding van voor de participanten, niet-bekende, onderzoeksassistenten. De peer-nominaties werden individueel (per kind) afgenomen in twee interview-sessies, welke ook ongeveer 30 minuten duurden en plaatsvonden in een

Running head: NARCISME EN GEVOEL VAN EIGENWAARDE ALS VOORSPELLERS VAN PESTGEDRAG

rustige kamer op de eigen school van de kinderen. De onderzoeksassistenten voerden de antwoorden direct in op de computer. Er werd benadrukt dat alle informatie die participanten gaven vertrouwelijk zou blijven en dat zij niet met andere participanten over de procedure mochten praten. Participanten konden hun deelname ieder moment stopzetten, maar dat deed niemand. Bij de eerste individuele sessie werd hen gevraagd welke klasgenoten er betrokken zijn bij pesten. In de tweede individuele sessie werden variabelen gemeten die niet in het onderhavige onderzoek bestudeerd zijn. De participanten kregen een lijst met klasgenoten als geheugensteuntje voor het nomineren. Er was geen limiet aan het aantal nominaties en zowel jongens als meisjes mochten genomineerd worden. Participanten mochten zichzelf nomineren evenals klasgenoten die niet aan het onderzoek deelnamen; deze nominaties werden echter genegeerd. Tenslotte mochten participanten het antwoord 'niemand' geven, wanneer zij niemand konden bedenken bij de gegeven beschrijving. Om de correctheid en consistentie van procedures te waarborgen, zijn van tevoren schriftelijke onderzoeksprotocollen ontwikkeld. De onderzoeksassistenten werden getraind om deze procedure te kunnen volgen.

Meetinstrumenten

Pesten. Pesten werd gemeten aan de hand van de Pestrollenvragenlijst/Bullying Role Nomination Procedure (BRNP; Olthof et al., 2011). De BRNP is een aangepaste versie van de peer-nominatie procedure zoals beschreven in Goossens, Olthof en Dekker (2006), welke weer een aanpassing is van Salmivalli, Lagerspetz, Björkqvist, Österman en Kaukiainen (1996). Reijntjes et al. (2013) vonden een adequate interne consistentie van de BRNP. Ander onderzoek (Terry, 2000), naar de sociometrische status van peers, heeft aangetoond dat de niet-gelimiteerde nominatieprocedure een meer betrouwbare en valide beoordeling geeft, welke zij ook waarschijnlijk achtten voor pestgedrag. Participanten kregen tijdens de instructie eerst uitgelegd wat pesten is. Hierbij werd de nadruk gelegd op de drie elementen van pesten: herhaling, opzettelijk schade toebrengen en een machtsverschil tussen dader en slachtoffer (Salmivalli & Peets, 2009; zie Inleiding). Ook werd uitgelegd dat pesten op verschillende manieren kan gebeuren: (1) Iemand slaan, schoppen of knijpen (fysiek pesten); (2) Spullen van iemand afpakken, vernielen of laten verdwijnen (materieel pesten); (3) Iemand belachelijk maken, uitschelden of beledigen (verbaal pesten); (4) Zorgen dat iemand niet mee mag doen met spelletjes of activiteiten (direct sociaal/relatieel pesten); (5) Zorgen dat anderen slecht over hem of haar gaan denken of over iemand roddelen (indirect sociaal/relatieel pesten). Na de uitleg van pesten werd door de onderzoeksassistente per vorm concrete voorbeelden gegeven en vervolgens gevraagd welke klasgenoten op deze manier pesten. Daarna volgden vragen over andere pestrollen, deze werden in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

De score op elke vorm van pesten (fysiek, materieel, verbaal, direct sociaal/relatieel en indirect sociaal/relatieel) werd gemeten door het aantal

Running head: NARCISME EN GEVOEL VAN EIGENWAARDE ALS VOORSPELLERS VAN PESTGEDRAG

ontvangen nominaties te delen door het totale aantal nominaties minus één, namelijk de participant zelf (Goossens et al., 2006; Kärnä et. al, 2011). Op deze manier werd de score van één participant gemeten ten opzichte van zijn klasgenoten. Een totale pest-score werd berekend door het gemiddelde te berekenen over de 5 vormen van pesten. Hieruit kwam een relatieve score tussen 0 en 1, vanwege de verschillende omvang van de klassen. De betrouwbaarheid van de totale score was hoog, met een Cronbachs alfa van .86 ($N=1229$).

Narcisme. Narcisme werd gemeten aan de hand van de Childhood Narcissism Scale (CNS) ontwikkeld door Thomaes, Stegge, Bushman, Olthof en Denissen (2008). De schaal is een zelfrapportage voor kinderen en adolescenten en bestaat uit tien positief geformuleerde items. De schaal meet narcisme als eigenschap en beoordeelt narcisme daarmee als persoonlijkheidskenmerk, niet als persoonlijkheidsstoornis. Thomaes et al. (2008) concludeerden op basis van zes onderzoeken dat de CNS een goede betrouwbaarheid en validiteit heeft. De COTAN heeft deze schaal niet beoordeeld. Voorbeelditems zijn: "*Ik vind het belangrijk om op te vallen*"; "*Ik hou ervan om te laten zien wat ik allemaal kan*"; "*Ik ben een erg speciaal persoon*". De items werden beantwoord op een 4-puntsschaal van 0 (helemaal niet waar) tot 3 (helemaal waar). De antwoorden werden samengevat waarover een gemiddelde werd berekend. Een hogere score duidde op een hoger niveau van narcisme. De betrouwbaarheid van de schaal was hoog, gezien een Cronbachs alfa van .79 ($N=1214$).

Gevoel van eigenwaarde. Gevoel van eigenwaarde wordt gemeten aan de hand van een subschaal van de Competentiebelevingsschaal voor Kinderen (CBSK). Dit instrument is ontwikkeld door Veerman, Straathof, Treffers, Van den Bergh en ten Brink (1997) en is bedoeld om bij kinderen van acht tot twaalf jaar vast te stellen hoe zij hun eigen vaardigheden op een aantal belangrijke levensgebieden inschatten en hoe zij hun globaal gevoel van eigenwaarde beoordelen (Veerman et al., 1997). Bij de scoring wordt gebruik gemaakt van een 4-puntsschaal (helemaal mee oneens/mee oneens/mee eens/helemaal mee eens; 0-3). De vragenlijst wordt in een groep individueel ingevuld, door middel van zelfrapportage. Het bestaat uit 36 items verdeeld over 6 subschalen: (1) schoolvaardigheden, (2) sociale acceptatie, (3) sportieve vaardigheden, (4) fysieke verschijning, (5) gedragshouding en (6) gevoel van eigenwaarde. Voor dit onderzoek is alleen gebruik gemaakt van de zes items over gevoel van eigenwaarde. Drie van deze zes items zijn omgepooled. De score op gevoel van eigenwaarde werd berekend door de scores van de zes items bij elkaar op te tellen. Een hoge score betekent een goede uitkomst. Een Cronbachs alfa van .81 indiceert dat het meetinstrument een hoge betrouwbaarheid heeft ($N=1211$). Volgens de beoordeling van de COTAN zijn de uitgangspunten van de testconstructie, kwaliteit van het testmateriaal en de handleiding goed, begripsvaliditeit en betrouwbaarheid voldoende, criteriumvaliditeit onvoldoende wegens geen onderzoek

Running head: NARCISME EN GEVOEL VAN EIGENWAARDE ALS VOORSPELLERS VAN PESTGEDRAG

en ten slotte zijn de normen onvoldoende wegens veroudering (Egberink, de Leng, & Vermeulen, n.d.).

Analyseplan

Aan de hand van een hiërarchische multipele regressieanalyse werden de hoofdeffecten van narcisme en gevoel van eigenwaarde en het interactie-effect met sekse op de afhankelijke variabele pestgedrag onderzocht. Er werd gekeken of de onafhankelijke variabele narcisme hier een positieve voorspeller van was en daarnaast of de onafhankelijke variabele gevoel van eigenwaarde een negatieve voorspeller was van pestgedrag. Ook werd gekeken of narcisme een grotere voorspeller was van pestgedrag dan gevoel van eigenwaarde, omdat de literatuur dit suggereerde (Van Geel et al., 2016; Tsaousis, 2016). Om dit te meten werd in stap 1 van de analyse narcisme, gevoel van eigenwaarde en sekse ingevoerd. Middels een interactie effect werd onderzocht of narcisme een sterkere voorspeller was van pestgedrag voor jongens dan voor meisjes (0=jongen, 1=meisje). Een interactie-effect voor gevoel van eigenwaarde werd exploratief onderzocht. Beide werden in stap 2 van de analyse toegevoegd. Voorafgaand aan de analyse en het interactie-effect werden narcisme en gevoel van eigenwaarde gecentreerd.

Van tevoren is er gecontroleerd op schending van de assumpties van de multipele regressie (Allen, Bennett, & Heritage, 2014). Door middel van de SPSS Rankit procedure (dat wil zeggen het standaardiseren en normaliseren van de scores binnen klassen) is er gecorrigeerd voor verschillen tussen klassen in de manier waarop participanten rapporteren over elkaars gedrag evenals voor de niet-normale distributie van de data (Olthof et al., 2011; Reijntjes et al., 2017; Salmivalli & Voeten, 2004). Hierna werd aan de assumptie van normaliteit voldaan. Aan de assumptie met betrekking tot uitschieters werd niet voldaan gezien de kritieke waarde van χ^2 werd overschreden (Allen et al., 2014). Om deze reden werden vier uitschieters verwijderd, waarna wel aan de assumptie werd voldaan (Mahalanobis Distance van 13.627). Aan de andere assumpties werd direct voldaan. Zo was de $N:k$ ratio 1200:5, de variabelen waren normaal verdeeld, aan multicollineariteit werd voldaan (de VIF-scores vielen tussen 1.016 en 1.017 en de Tolerance-scores waren allemaal boven 0.20). Tenslotte werd aan de laatste assumptie van homoscedasticiteit en lineariteit voldaan.

In de voorbereidende analyse, werd middels t -toetsen het verschil tussen jongens en meisjes op zowel de afhankelijke als onafhankelijke variabelen berekend. Vervolgens werden de correlaties tussen de variabelen berekend. Dit was ter voorbereiding op de hiërarchische regressieanalyse.

Resultaten

Vorbereidende analyse

Tabel 1 geeft de gemiddelden en standaardafwijkingen voor jongens en meisjes afzonderlijk en gezamenlijk weer. Na het toepassen van de Rankit procedure bij de

Running head: NARCISME EN GEVOEL VAN EIGENWAARDE ALS VOORSPELLERS VAN PESTGEDRAG

afhankelijke variabele pestgedrag, zou verwacht kunnen worden dat het gemiddelde 0 en de standaardafwijking 1 is. Echter wijken deze waarden hier van af, omdat de scores op pestgedrag per klas gestandaardiseerd en genormaliseerd zijn. In de tabel is te zien dat jongens een aanzienlijk hogere score op de variabele pestgedrag hadden dan meisjes. Er waren geen sekseverschillen op de onafhankelijke variabele narcisme en gevoel van eigenwaarde.

Tabel 2 geeft de correlaties tussen de afhankelijke en onafhankelijke variabele(n) weer. Alle variabelen zijn positief met elkaar gecorreleerd. Tussen narcisme en gevoel van eigenwaarde was een significante maar kleine correlatie (Field, 2018, pp. 117). Narcisme en pestgedrag waren ook significant maar sterker met elkaar gecorreleerd. Ten slotte was er tussen gevoel van eigenwaarde en pestgedrag een positieve, maar geen significante correlatie. Het aantal jongens en meisjes (n) was bij de onafhankelijke variabelen gevoel van eigenwaarde en narcisme niet gelijk aan $N=1225$.

Tabel 1 Gemiddelden en Standaardafwijkingen van de Variabelen in de totale Populatie en voor Jongens en Meisjes apart

	Totaal ($N \leq 1225$)	Jongens ($n \leq 621$)	Meisjes ($n \leq 604$)	t	df	P ($p < .001$)
Pestgedrag	0.01 (.91)	0.26 (.97)	-0.23 (.78)	9.89	1223	.000
Gevoel van eigenwaarde	3.21 (.62)	3.28 (.59)	3.15 (.65)	3.80	1205	.000
Narcisme	0.85 (.47)	0.89 (.46)	0.80 (.47)	3.65	1208	.000

Noot. De steekproeven voor jongens en meisjes variëren. Voor pesten geldt voor jongens $n=621$ en voor meisjes $n=604$. Voor gevoel van eigenwaarde geldt voor jongens $n=606$ en voor meisjes $n=601$. Voor narcisme geldt voor jongens $n=613$ en voor meisjes $n=597$.

Tabel 2 Pearson Correlaties tussen Variabelen ($N \leq 1225$)

	1.	2.	3.
1. Narcisme	-		
2. Gevoel van eigenwaarde	.08**	-	
3. Pestgedrag	.13**	.02	-

Noot. De steekproeven voor de variabelen variëren. Voor pestgedrag en narcisme geldt $n=1210$, voor pestgedrag en gevoel van eigenwaarde geldt $n=1207$, voor narcisme en

Running head: NARCISME EN GEVOEL VAN EIGENWAARDE ALS VOORSPELLERS VAN PESTGEDRAG

gevoel van eigenwaarde geldt $n=1196$.

** $p < 0.01$ (tweezijdig)

De voorspellers van pestgedrag

De gecombineerde hoofdeffecten van narcisme, gevoel van eigenwaarde en sekse (stap 1) verklaarde een klein deel (Cohen, 1988) van de variantie in pestgedrag, namelijk 8.2% ($R^2=.082$; $F(3,1192)=35.669$, $p < 0.001$). In stap 2 werden twee interactie-effecten toegevoegd, namelijk narcisme x sekse en gevoel van eigenwaarde x sekse (zie appendix A1). De verklaarde variantie nam echter maar met 0.2% toe, een verandering die niet significant was ($\Delta R^2=.002$, $F(2,1190)=1.122$, $p=0.326$). Dit betekent dat het verband tussen narcisme en pestgedrag en het verband tussen gevoel van eigenwaarde en pestgedrag hetzelfde is voor jongens en meisjes. Om interpretatie van hoofd- of interactie-effecten die bij toeval significant kunnen zijn te vermijden, worden alleen regressie-coëfficiënten bij elke stap geëvalueerd als de voorspellers in de stap als geheel een statistisch significante proportie van variantie verklaren in pestgedrag, op een $p < 0.05$ niveau (Cohen, Cohen, West, & Aiken, 2003). Daarom worden alleen coëfficiënten van stap 1 geëvalueerd en gerapporteerd in tabel 3.

Tabel 3 laat de resultaten van de hiërarchische multiële regressieanalyse zien. Sekse is een significante voorspeller van pestgedrag waarbij jongens hoger scoren dan meisjes. Daarnaast is narcisme een positieve significante voorspeller van pestgedrag, een hogere score op narcisme betekent een hogere score op pestgedrag. Gevoel van eigenwaarde was geen significante voorspeller van pestgedrag.

Tabel 3 Hiërarchische Multiële Regressieanalyse voor de Voorspellers van Pestgedrag

Voorspeller	Narcisme en gevoel van eigenwaarde		
	ΔR^2	β	B
Stap 1	.08***		
Sekse		-.26***	-.47
Narcisme		.10***	.21
Gevoel van eigenwaarde		-.02	-.03
Totaal R^2	.08***		
N	1225		

*** $p < .001$

Discussie

Op basis van de genoemde cijfers van Fekkes et al. (2005), is het duidelijk dat pesten relatief veel voorkomt. Pesten heeft daarnaast vele negatieve gevolgen voor zowel slachtoffers, omstanders als daders. Narcisme kan een bijdragende factor spelen in pestgedrag (Reijntjes et al., 2016) aangezien pesten ontstaat uit de motivatie van de dader om een krachtige, dominante positie in de peergroep te behalen (Pellegrini, 2002;

Running head: NARCISME EN GEVOEL VAN EIGENWAARDE ALS VOORSPELLERS VAN PESTGEDRAG

Salmivalli & Peets, 2009). Dit komt overeen met het *status pursuit in narcissism (SPIN) model* waarin wordt verondersteld dat narcisten de neiging hebben sociale situaties te selecteren waarmee een hogere status bereikt kan worden (Grapsas et al., 2020). De relatie tussen narcisme en pestgedrag is echter niet vanzelfsprekend en de wisselende resultaten met betrekking tot moderatie door sekse heeft geleid tot het verder onderzoeken hiervan in het huidige onderzoek. Ook gevoel van eigenwaarde wordt in de literatuur geassocieerd met pestgedrag.

Onderzoek naar de relatie tussen gevoel van eigenwaarde en pestgedrag toont inconsistente resultaten. Enerzijds is een veel voorkomende perceptie dat een laag gevoel van eigenwaarde een primaire factor is waardoor zowel jongens als meisjes gaan pesten (Frisén et al., 2007; Guerra et al., 2011). Anderzijds zijn er onderzoeken die veronderstellen dat de combinatie van een hoog gevoel van eigenwaarde, narcisme en een negatief beeld van leeftijdsgenoten zou kunnen resulteren in pestgedrag (Salmivalli & Peets, 2009). Uit een meta-analyse van Tsaousis (2016) blijkt dat er een negatieve, triviale relatie is tussen gevoel van eigenwaarde en pesten. Op basis van deze meta-analyse was de verwachting dat er uit dit onderzoek zou blijken dat gevoel van eigenwaarde een negatieve voorspeller is van pestgedrag. Omdat uit de literatuur niet duidelijk werd of het verband tussen gevoel van eigenwaarde en pestgedrag hetzelfde was voor jongens als voor meisjes, werd moderatie door sekse exploratief onderzocht.

Kortom, het doel van dit onderzoek was onderzoeken of narcisme en gevoel van eigenwaarde voorspellers zijn van pestgedrag bij leerlingen uit groep 6 tot en met 8. Daarbij werd gekeken naar welke variabele de grootste bijdrage leverde aan pestgedrag en of er sprake was van een interactie-effect met sekse. De resultaten worden besproken aan de hand van de verschillende hypothesen.

Narcisme als positieve voorspeller van pestgedrag

Zoals verwacht werd op basis van een meta-analyse (Van Geel et al., 2016), is narcisme een positieve, significante voorspeller van pestgedrag. Een hogere score op narcisme betekent een hogere score op pestgedrag. Dit resultaat komt overeen met de meta-analyse van van Geel et al. (2016) waarin zij stellen dat narcisme een bijdragende factor kan zijn in pestgedrag. Dit resulteert uit de motivatie van daders om een krachtige, dominante positie in de peergroep te behalen (Pellegrini, 2002; Salmivalli & Peets, 2009) wat overeenkomt met het *SPIN model*: narcisten selecteren sociale situaties waarmee een hogere status bereikt kan worden (Grapsas et al., 2020).

Gevoel van eigenwaarde als negatieve voorspeller van pestgedrag

In overeenstemming met de meta-analyse van Tsaousis (2016), bleek gevoel van eigenwaarde een negatieve, niet significante voorspeller van pestgedrag te zijn. Dit komt overeen met de perceptie dat een laag gevoel van eigenwaarde een factor is waardoor zowel jongens als meisjes gaan pesten (Frisén et al., 2007; Guerra et al., 2011). Iemand

Running head: NARCISME EN GEVOEL VAN EIGENWAARDE ALS VOORSPELLERS VAN PESTGEDRAG

met een laag gevoel van eigenwaarde heeft een grotere kans op agressief gedrag en zwakke sociale banden. Deze twee factoren kunnen antisociaal gedrag uitlokken. Dit is een beschermingsmechanisme tegen gevoelens van minderwaardigheid en schaamte. Daarentegen komt het resultaat niet overeen met het onderzoek van Salmivalli en Peets (2009). Zij suggereren dat de combinatie van een hoog gevoel van eigenwaarde, narcisme en een negatief beeld van leeftijdsgenoten mogelijk zou resulteren in pestgedrag. Daarnaast noemen zij de onwaarschijnlijkheid van een laag gevoel van eigenwaarde onder daders. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat pestgedrag wordt gezien als een manier om sociale status te verkrijgen en te behouden bij leeftijdsgenoten (Olthof et al., 2011; Salmivalli & Peets, 2009). Echter is in dit onderzoek een extra onafhankelijke variabele (het beeld van participant ten opzichte van leeftijdsgenoten) toegevoegd welke het huidige onderzoek buiten beschouwing heeft gelaten. Dit kan mogelijk ten koste gaan van de validiteit/betrouwbaarheid van de verklaring. Opvallend is dat gevoel van eigenwaarde geen significante voorspeller is van pestgedrag, terwijl de correlatie met pestgedrag wel significant is. Gevoel van eigenwaarde verdwijnt als voorspeller van pestgedrag wanneer de onafhankelijke variabelen narcisme en sekse worden toegevoegd.

Aangezien er een hoofdeffect is gevonden tussen pestgedrag en gevoel van eigenwaarde, is onderzocht of het verband tussen gevoel van eigenwaarde en pesten anders is voor jongens dan voor meisjes (Guerra et al., 2011). Omdat hier nog geen onderzoek naar is gedaan, werd in dit onderzoek moderatie door sekse exploratief onderzocht. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat jongens een hogere mate van pestgedrag laten zien dan meisjes (Fekkes et al., 2005; Olthof et al., 2011; Pellegrini, 2002). Daarnaast hebben jongens gemiddeld een hoger gevoel van eigenwaarde dan meisjes (Orth & Robins, 2014; Robins & Trzesniewski, 2005). Gezien het feit dat gevoel van eigenwaarde en pestgedrag hoger zijn bij jongens dan bij meisjes, zou mogelijk verwacht kunnen worden dat sekse een modererend effect heeft. Echter blijkt dit in het huidige onderzoek niet zo te zijn. Dit betekent dat de relatie tussen pestgedrag en gevoel van eigenwaarde hetzelfde is voor jongens en meisjes. Onderzoek van Robins, Trzesniewski, Tracy, Gosling, & Potter (2002) laat zien dat gevoel van eigenwaarde in de leeftijd van negen tot twaalf jaar voor jongens en meisjes even hoog is. Dit kan verklaren waarom in het huidige onderzoek geen verschil wordt gevonden tussen jongens en meisjes uit groep 6 tot en met 8. Op latere leeftijd zien zij wel een verschil (Robins, et al., 2002) wat kan verklaren dat andere onderzoeken wel een verschil in sekse vinden.

Narcisme als grotere voorspeller van pestgedrag dan gevoel van eigenwaarde

Zoals benoemd en toegelicht, is narcisme een positieve, significante voorspeller van pestgedrag en gevoel van eigenwaarde geen significante voorspeller. Hiermee wordt de hypothese ondersteund. Dit komt overeen met twee meta-analyses (Van Geel et al., 2016; Tsaousis, 2016).

Narcisme als sterkere voorspeller van pestgedrag voor jongens dan voor meisjes

Deze hypothese is door het huidige onderzoek niet ondersteund, er werd namelijk geen significant interactie-effect gevonden. Dit sluit aan bij onderzoek van Fanti, & Kimonis (2012) die evenmin een interactie-effect met sekse vonden. Het huidige onderzoek en dat van Fanti, & Kimonis (2012) zijn echter in strijd met een person-centered benadering van Reijntjes et al. (2016). Reijntjes et al. (2016) onderzochten of groepen met verschillende ontwikkelingstrajecten voor narcisme en pesten geïdentificeerd konden worden en hoe deze ontwikkelingstrajecten waren gerelateerd. Zij vonden wel een verschil, namelijk dat jongens met narcisme meer geneigd waren om te pesten, zowel direct als indirect. Voor meisjes was narcisme geen risicofactor om te gaan pesten.

Om te verklaren waarom het huidig onderzoek geen significant interactie-effect vond, is gekeken naar verschillende onderzoeken die indirect pesten hebben onderzocht. Onderzoek van Card, Stucky, Sawalani en Little (2008) stelt dat jongens en meisjes ongeveer evenveel indirecte vormen van agressie gebruiken. Voor narcistische jongeren is het gebruik van indirecte, relationele agressie mogelijk effectiever dan directe agressie, als het gaat om het verkrijgen en behouden van een dominante positie in de peergroep (Golmaryami, & Barry, 2010). Ook Reijntjes et al. (2016) vonden dat verhoogd narcisme onder jongens sterker geassocieerd was met indirect dan direct pesten. Echter vond onderzoek van Reijntjes et al. (2015) dat jongens vooral fysieke en direct verbale vormen van pesten toepassen en meisjes vaker relationele vormen. Mogelijk bestaat er een uniek verband tussen narcisme en indirect pesten, wat kan verklaren dat er geen verschil optreedt tussen jongens en meisjes. Omdat er in het huidige onderzoek is gekeken naar beide vormen van pesten, dus direct en indirect, is het van belang dat toekomstig onderzoek dit onderscheid maakt om te achterhalen of deze verklaring opgaat. Zo benoemen Reijntjes et al. (2016) dat het nodig is dat toekomstig onderzoek achterhaald waarom kinderen een voorkeur hebben voor bepaalde vormen van pesten en wat de rol van narcisme daarin is.

Sterke punten en limitaties van het onderzoek

Allereerst kent dit onderzoek een aantal sterke punten. Het gebruik van een groot, uitgebreid databestand zorgt ervoor dat de kans groter is dat er effecten worden gevonden en generalisatie mogelijk is. Wanneer er sprake zou zijn van een kleinere steekproef, zouden deze effecten misschien kunnen wegvallen (Field, 2009). De onderzochte populatie is sociaal-economisch gemengd en afkomstig uit verschillende delen van Nederland, wat de resultaten representatief maakt voor dit land en deze doelgroep. Daarnaast is voor de dataverzameling gebruik gemaakt van onderzoeksprotocollen en werden de onderzoeksassistenten hiervoor getraind. Bovendien voerden zij de antwoorden direct in op de computer wat fouten en/of slordigheid verminderd. Ten slotte zijn pesten, narcisme en gevoel van eigenwaarde gemeten aan de hand van verschillende informanten en

Running head: NARCISME EN GEVOEL VAN EIGENWAARDE ALS VOORSPELLERS VAN PESTGEDRAG

methoden, een multi-method benadering (LaFontana & Cillessen, 2002). Zo is voor pestgedrag gebruik gemaakt van peer-nominaties. Pesten is een groepsproces, daarom is het van belang om gebruik te maken van peer-nominaties. Een participant zou zichzelf mogelijk niet snel aangeven als dader van pesten. Bovendien werden de peer-nominaties individueel afgenomen. Het feit dat pestgedrag op de juiste manier is gemeten, maakt dat de betrouwbaarheid van het huidige onderzoek toeneemt. Narcisme en gevoel van eigenwaarde werden gemeten met de CNS en CBSK, twee zelfrapportages. Deze onafhankelijke variabelen liggen binnen een individu en worden aan de hand van de juiste informant gemeten aangezien jonge kinderen waardevolle beoordelaars zijn van hun eigen persoonlijkheid en gedrag (Arseneault, Kim-Cohen, Taylor, Caspi & Moffit, 2005). Dit geldt mogelijk ook voor wat oudere kinderen uit groep 6 tot en met 8. Zo werd narcisme in de meta-analyse van van Geel et al. (2016) ook afgenomen aan de hand van zelfrapportages.

Dit onderzoek had ook enkele limitaties die van belang zijn om te benoemen. Het onderzoeksdesign is cross-sectioneel van aard, wat het maken van uitspraken over de richting van effect niet mogelijk maakt (Olthof et al., 2011; Buist & Vermande, 2014). Daarnaast heeft het huidige onderzoek geen onderscheid gemaakt tussen vormen van pestgedrag, zoals direct en indirect pesten. Wanneer gekeken wordt naar het verband tussen de onafhankelijke variabelen narcisme en gevoel van eigenwaarde en de afhankelijke variabelen direct en indirect pesten, leidt dit mogelijk tot andere resultaten dan het huidige onderzoek.

Maatschappelijke relevantie en aanbevelingen

Pestgedrag heeft negatieve gevolgen voor meerdere partijen. Zo ervaren slachtoffers van pesten psychosomatische (Gini & Pozzoli, 2009), internaliserende (Zwierzynska, et al., 2013) en externaliserende (Reijntjes et al., 2010) problemen. Voor daders van pestgedrag bestaat een verband met later delinquent gedrag (Ttofi, et al., 2010). Tenslotte leidt pestgedrag voor omstanders tot bijvoorbeeld angst voor een mogelijke aanval van de dader (Nishina & Juvonen, 2005; Rivers, et al., 2009). Gezien het feit dat niet alleen slachtoffers de consequenties van pestgedrag ervaren, is het van belang dat onderzoek gedaan blijft worden naar de voorspellers van dit gedrag. In het bijzonder pestgedrag in combinatie met narcisme, gezien het huidige onderzoek een verband heeft aangetoond. Daarnaast zijn er verschillende visies op het verband tussen gevoel van eigenwaarde en pestgedrag wat de vraag rest, wat is de rol van eigenwaarde in pestgedrag?

Op basis van het huidige onderzoek zijn er een aantal aanbevelingen voor vervolgonderzoek. Ten eerste zou onderzoek zich kunnen richten op de relatie tussen narcisme, gevoel van eigenwaarde en sekse. Hoe hangen deze variabelen samen? Daarnaast is het van belang om te onderzoeken waarom gevoel van eigenwaarde als voorspeller van pestgedrag wegvalt op het moment dat narcisme en sekse worden toegevoegd. Ten tweede is toekomstig, longitudinaal onderzoek nodig om de richting van

Running head: NARCISME EN GEVOEL VAN EIGENWAARDE ALS VOORSPELLERS VAN PESTGEDRAG

het verband tussen narcisme en pestgedrag onder kinderen uit groep 6 tot en met 8 te bepalen. Daarnaast zou longitudinaal onderzoek het verband tussen pestgedrag en gevoel van eigenwaarde kunnen volgen waarin mogelijk wel een verschil wordt gevonden in sekse, gezien dit verschil ontstaat vanaf 12 jaar (Robins, et al., 2002). Ten derde zou toekomstig onderzoek onderscheid kunnen maken tussen direct en indirect pesten in relatie tot narcisme, daarbij rekening houdend met sekse. Een andere suggestie voor vervolgonderzoek is het betrekken van het beeld wat participanten hebben van leeftijdsgenoten als onafhankelijke variabele, naast pestgedrag, narcisme en gevoel van eigenwaarde. Het zou interessant zijn om te onderzoeken of het beeld wat participanten van hun leeftijdsgenoten hebben, invloed heeft op een hoog of laag gevoel van eigenwaarde van daders van pesten.

Algemene conclusie en implicatie voor de praktijk

Vanuit het huidig onderzoek kan geconcludeerd worden dat enkel narcisme een significante voorspeller bleek voor pestgedrag wat het daarmee een grotere voorspeller maakte dan gevoel van eigenwaarde. Voor narcisme noch gevoel van eigenwaarde werd een interactie-effect gevonden met sekse, wat betekent dat de relatie tussen narcisme en pestgedrag en gevoel van eigenwaarde en pestgedrag hetzelfde is voor jongens en meisjes.

Omdat narcisme als kenmerk van psychopathie wordt beschouwd (Van Geel et al., 2016) en psychopathische kenmerken in toenemende mate een risico vormen voor latere gedragsproblemen (Longman, Hawes, & Kohlhoff, 2015), is implicatie voor de praktijk van belang. Leerlingen uit groep 6 tot en met 8 bevinden zich in een periode van verhoogde hersenplasticiteit waarin hersenen veranderen als reactie op ervaringen en waarin nieuwe vaardigheden verworven kunnen worden (Steinberg, 2020, blz. 53). Door deze hersenplasticiteit is deze doelgroep geschikt om interventies in te zetten en hiermee pestgedrag terug te dringen. Hierbij is het van belang om te focussen op narcisme, gezien narcisme een positieve, significante voorspeller is van pestgedrag. Daarbij moet worden nagegaan hoe narcisme kan worden teruggedrongen of tegengegaan, bijvoorbeeld via de opvoeding door ouders (Brummelman & Thomaes, 2010). De basis van narcistische trekken wordt gelegd in de kindertijd en er wordt gesuggereerd dat de ontwikkeling van narcisme wordt bevorderd door excessief permissieve opvoeding waarin het kind wordt overgewaardeerd (Barry, Frick, Adler & Grafeman, 2007). Een training of voorlichting voor ouders over opvoedstijlen zou ouders inzicht kunnen geven in wat voor invloed hun opvoedstijl kan hebben op de ontwikkeling van narcisme.

Referenties

- Ang, R. P., Ong, E. Y. L., Lim, J. C. Y., & Lim, E. W. (2009). From narcissistic exploitativeness to bullying behavior: The mediating role of approval-of-aggression beliefs. *Social Development, 19*, 721-735. doi:10.1111/j.1467-9507.2009.00557.x
- Allen, P., Bennett, K., & Heritage, B. (2014). *SPSS Statistics Version 22 - A practical guide* (3rd ed., Vol. 22). South Melbourne, Australië: Cengage Learning Australia Pty Limited.
- Arseneault, L., Kim-Cohen, J., Taylor, A., Caspi, A., & Moffitt, T. E. (2005) Psychometric evaluation of 5- and 7-year-old children's self-reports of conduct problems. *Journal of Abnormal Child Psychology, 33*, 537-550. doi:10.1007/s10802-005-6736-5
- Barry, C. T., Frick, P. J., Adler, K. K., & Grafeman, S. J. (2007). The predictive utility of narcissism among children and adolescents: Evidence for a distinction between adaptive and maladaptive narcissism. *Journal of Child and Family Studies, 16*, 508-521. doi:10.1007/s10826-006-9102-5
- Brummelman, E., & Thomaes, S. C. E. (2010). Opvoeding en de ontwikkeling van grandioos en kwetsbaar narcisme: Een overzicht. *Kind en adolescent, 31*, 116-130. doi:10.1007/bf03089712
- Buist, K. L., & Vermande, M. (2014). Sibling relationship patterns and their associations with child competence and problem behavior. *Journal of Family Psychology, 28*, 529-537. doi:10.1037/a0036990
- Card, N. A., Stucky, B. D., Sawalani, G. M., & Little, T. D. (2008). Direct and indirect aggression during childhood and adolescence: a meta-analytic review of gender differences, intercorrelations, and relations to maladjustment. *Child Development, 79*, 1185-1229. doi:10.1111/j.1467-8624.2008.01184.x
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Cohen, J., Cohen, P., West, S. G., & Aiken, L. S. (2003). *Applied multiple regression/correlation analysis for the behavioral sciences*. 3rd edn. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Donnellan, M. B., Trzesniewski, K. H., & Robins, R. W. (2011). *Self-esteem: Enduring issues and controversies*. In Chamorro-Premuzic, T., von Stumm, S., & Furnham, A. (Eds.), *The Wiley-Blackwell handbook of individual differences* (pp. 718-746). Chichester, UK: Wiley-Blackwell.
- Donnellan, M. B., Trzesniewski, K. H., Robins, R. W., Moffitt, T. E., & Caspi, A. (2005). Low self-esteem is related to aggression, antisocial behavior, and delinquency. *Psychological Science, 16*, 328-335. doi:10.1111/j.0956-7976.2005.01535.x

Egberink, I. J. L., de Leng, W. E., & Vermeulen, C. S. M. (n.d.).
Competentiebelevingsschaal voor kinderen, CBSK. Geraadpleegd op 16 april 2020
van

<https://www.cotandocumentatie.nl.proxy.library.uu.nl/beoordelingen/b/14088/competentie-belevingsschaal-voor-kinderen/>

- Errasti, J. M., Amigo Vázquez, I., Villadangos, M., & Morís, J. (2018). Differences between individualist and collectivist cultures in emotional Facebook usage: relationship with empathy, self-esteem, and narcissism. *Psicothema, 30*, 376–381. doi:10.7334/psicothema2018.101
- Fanti, K. A., & Henrich, C. C. (2014). Effects of self-esteem and narcissism on bullying and victimization during early adolescence. *The Journal of Early Adolescence, 35*, 5–29. doi:10.1177/0272431613519498
- Fanti, K. A., & Kimonis, E. R. (2012). Bullying and victimization: the role of conduct problems and psychopathic traits. *Journal of Research on Adolescence, 22*, 617–631. doi:10.1111/j.1532-7795.2012.00809.x
- Fekkes, M., Pijpers, F. I. M., & Verloove-Vanhorick, S. P. (2005). Bullying: who does what, when and where? Involvement of children, teachers and parents in bullying behavior. *Health Education Research, 20*, 81–91. doi:10.1093/her/cyg100
- Field, A. (2018). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics* (5th ed.). Los Angeles, Amerika: SAGE Publications.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using spss*. Sussex, VK: Sage.
- Frisén, A., Jonsson, A., & Persson, C. (2007). Adolescents' perception of bullying: Who is the victim? Who is the bully? What can be done to stop bullying? *Adolescence, 42*, 749–761.
- Gini, G., Pozzoli, T. (2009). Association between bullying and psychosomatic problems: a meta-analysis. *Pediatrics, 123*. 1059–65. doi:10.1542/peds.2008-1215
- Golmaryami, F. N., & Barry, C. T. (2010). The associations of self reported and peer-reported relational aggression with narcissism and self-esteem among adolescents in a residential setting. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology, 39*, 128–133. doi:10.1080/15374410903401203
- Goossens, F. A., Olthof, T., & Dekker, P. (2006). The New Participant Role Scales: A comparison between various criteria for assigning roles and indications for their validity. *Aggressive Behavior, 43*, 343–357. doi:10.1111/j.1467-9507.2009.00544.x
- Grapsas, S., Brummelman, E., Back, M. D., & Denissen, J. J. A. (2019). The “why” and “how” of narcissism: A process model of narcissistic status pursuit. *Perspectives on Psychological Science, 15*, 150–172. doi:10.1177/1745691619873350

- Guerra, N. G., Williams, K. R., & Sadek, S. (2011). Understanding bullying and victimization during childhood and adolescence: A Mixed Methods Study. *Child Development, 82*, 295–310. doi:10.1111/j.1467-8624.2010.01556.x
- Kärnä, A., Voeten, M., Little, T. D., Poskiparta, E., Kaljonen, A., & Salmivalli, C. (2011). A large-scale evaluation of the KiVa antibullying program: Grades 4-6. *Child Development, 82*, 311–330. doi:10.1111/j.1467-8624.2010.01557.
- LaFontana, K. M., & Cillessen, A. H. N. (2002). Children's perceptions of popular and unpopular peers: A multimethod assessment. *Developmental Psychology, 38*, 635–647. doi:10.1037//0012-1649.38.5.635
- Longman, T., Hawes, D. J., & Kohlhoff, J. (2015). Callous–Unemotional Traits as Markers for Conduct Problem Severity in Early Childhood: A Meta-analysis. *Child Psychiatry & Human Development, 47*, 326–334. doi:10.1007/s10578-015-0564-9
- Morf, C. C., & Rhodewalt, F. (2001). Unraveling the paradoxes of narcissism: A dynamic self-regulatory processing model. *Psychological Inquiry, 12*, 177–196. doi:10.1207/s15327965pli1204_1
- Nishina, A., & Juvonen, J. (2005). Daily reports of witnessing and experiencing peer harassment in middle school. *Child Development, 76*, 435–450. doi:10.1111/j.1467-8624.2005.00855.x
- Olthof, T., Goossens, F. A., Vermande, M. M., Aleva, E. A., & van der Meulen, M. (2011). Bullying as strategic behavior: Relations with desired and acquired dominance in the peer group. *Journal of School Psychology, 49*, 339–359. doi:10.1016/j.jsp.2011.03.003
- Orth, U., & Robins, R. W. (2014). The development of self-esteem. *Current Directions in Psychological Science, 23*, 381–387. doi:10.1177/0963721414547414
- Orth, U., & Robins, R. W. (2019). Development of self-esteem across the lifespan. In McAdams, D. P., Shiner, R. L., & Tackett, J. L. (2019.), *Handbook of personality development* (p. 328–344). The Guilford Press.
- Orth, U., Robins, R. W., Meier, L. L., & Conger, R. D. (2016). Refining the vulnerability model of low self-esteem and depression: Disentangling the effects of genuine self-esteem and narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology, 110*, 133–149. doi:10.1037/pspp0000038
- Pellegrini, A. D. (2002). Bullying, victimization, and sexual harassment during the transition to middle school. *Educational Psychologist, 37*, 151–163. doi:10.1207/S15326985EP3703_2
- Reijntjes, A., Vermande, M., Goossens, F. A., Olthof, T., van de Schoot, R., Aleva, L., & van der Meulen, M. (2013). Developmental trajectories of bullying and social dominance in youth. *Child Abuse & Neglect, 37*, 224–234. doi:10.1016/j.chiabu.2012.12.004

Running head: NARCISME EN GEVOEL VAN EIGENWAARDE ALS VOORSPELLERS VAN PESTGEDRAG

- Reijntjes, A., Kamphuis, J. H., Prinzie, P., Boelen, P. A., van der Schoot, M., & Telch, M. J. (2010). Prospective linkages between peer victimization and externalizing problems in children: a meta-analysis. *Aggressive Behavior, 37*, 215–222. doi:10.1002/ab.20374
- Reijntjes, A., Vermande, M., & van der Meulen, M. (2015). Pesten: definitie, prevalentie, verloop en problematiek. In *Pesten op school* (2nd ed., pp. 13–38). Den Haag, Nederland: Boom Lemma.
- Reijntjes, A., Vermande, M., Olthof, T., Goossens, F. A., Vink, G., Aleva, L., & van der Meulen, M. (2017). Differences between resource control types revisited: A short term longitudinal study. *Social Development, 27*, 187–200. doi:10.1111/sode.12257
- Reijntjes, A., Vermande, M., Thomaes, S., Goossens, F., Olthof, T., Aleva, L., & Van der Meulen, M. (2016). Narcissism, bullying, and social dominance in youth: A longitudinal analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology, 44*, 63–74. doi:10.1007/s10802-015-9974-1
- Rivers, I., Poterat, V.P., Noret, N., & Ashurst, N. (2009). Observing bullying at school: The mental health implications of witness status. *School Psychology Quarterly, 24*, 211–223. doi:10.1037%2Fa0018164
- Robins, R. W., & Trzesniewski, K. H. (2005). Self-esteem development across the lifespan. *Current Directions in Psychological Science, 14*, 158–162. doi:10.1111/j.0963-7214.2005.00353.x
- Robins, R. W., Trzesniewski, K. H., Tracy, J. L., Gosling, S. D., & Potter, J. (2002). Global self-esteem across the life span. *Psychology and Aging, 17*, 423–434. doi:10.1037/0882-7974.17.3.423
- Rosenberg, M. (1989). *Society and adolescent self-image* (rev. ed.) (pp. 33). Middletown, CT: Wesleyan University Press.
- Salmivalli, C. (2010). Bullying and the peer group: A review. *Aggression and Violent Behavior, 15*, 112–120. doi:10.1016/j.avb.2009.08.007
- Salmivalli, C., Lagerspetz, K. M. J., Björkqvist, K., Österman, K., & Kaukiainen, A. (1996). Bullying as a group process: Participant roles and their relations to social status within the group. *Aggressive Behavior, 22*, 1–15. doi:10.1002/(SICI)1098-2337(1996)22:1<1::AID-AB1>3.0.CO;2-T
- Salmivalli, C., & Peets, K. (2009). Bullies, victims, and bully-victim relationships in middle childhood and early adolescence. In K. H. Rubin, W. M. Bukowski, & B. Laursen (Eds.), *Handbook of peer interaction, relationships, and groups* (pp. 322–340). New York: Guilford

Running head: NARCISME EN GEVOEL VAN EIGENWAARDE ALS VOORSPELLERS VAN PESTGEDRAG

- Salmivalli, C., & Voeten, M. (2004). Connections between attitudes, group norms, and behavior in bullying situations. *International Journal of Behavioral Development, 28*, 246–258. doi:10.1080/01650250344000488
- Steinberg, L. (2020). *Adolescence* (Rev. ed.). New York, United States: McGraw-Hill Education.
- Stellwagen, K. K., & Kerig, P. K. (2013). Ringleader bullying: Association with psychopathic narcissism and Theory of Mind among child psychiatric inpatients. *Child Psychiatry Human Development, 44*, 612–620. doi:10.1007/s10578-012-0355-5
- Terry, R. (2000). Recent advances in measurement theory and the use of sociometric techniques. In A. H. N. Cillessen & W. M. Bukowski (Eds.), *Recent advances in the measurement of acceptance and rejection in the peer system*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Ttofi, M.M., Farrington, D.P., David, P., & Lösel, F. (2012). School bullying as a predictor of violence later in life: A systematic review and meta-analysis of prospective longitudinal studies. *Aggression and Violent Behavior, 17*, 405–418. doi:10.1016/j.avb.2012.05.002
- Thomaes, S., & Brummelman, E. (2015). Developmental psychopathology. In D. Cicchetti (Ed.), *Narcissism*. New York: Wiley.
- Thomaes, S., Stegge, H., Bushman, B. J., Olthof, T., & Denissen, J. (2008). Development and validation of the childhood narcissism scale. *Journal of Personality Assessment, 90*, 382–391. doi:10.1080/00223890802108162
- Tracy, J. L., Cheng, J. T., Robins, R. W., & Trzesniewski, K. H. (2008). Authentic and hubristic pride: The affective core of self-esteem and narcissism. *Self and Identity, 8*, 196–213. doi:10.1080/15298860802505053
- Tracy, J. L., & Robins, R. W. (2003). "Death of a (narcissistic) salesman": An integrative model of fragile self-esteem. *Psychological Inquiry, 14*, 57–62.
- Tsaousis, I. (2016). The relationship of self-esteem to bullying perpetration and peer victimization among schoolchildren and adolescents: A meta-analytic review. *Aggression and Violent Behavior, 31*, 186–199. doi:10.1016/j.avb.2016.09.005
- Van Geel, M., Toprak, F., Goemans, A., Zwaanswijk, W., & Vedder, P. (2016). Are youth psychopathic traits related to bullying? Meta-analyses on callous-unemotional traits, narcissism, and impulsivity. *Child Psychiatry & Human Development, 48*, 768–777. doi:10.1007/s10578-016-0701-0
- Veerman, J. W., Straathof, M. A. E., Treffers, Ph. D. A., Van den Bergh, B. R. H., & Ten Brink, L. T. (1997). *Handleiding Competentiebelevingsschaal voor kinderen (CBSK)*. Lisse: Swets & Zeitlinger.

Running head: NARCISME EN GEVOEL VAN EIGENWAARDE ALS VOORSPELLERS VAN
PESTGEDRAG

Zwierzynska, K., Wolke, D., Lereya, T. S. (2013). Peer victimization in childhood and internalizing problems in adolescence: A prospective longitudinal study. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 41, 309–23. doi:10.1007/s10802-012-9678-8

Summary

14,6% to 17.2% of children aged nine to eleven in the Netherlands report being bullied at elementary school several times a month. This shows that bullying behavior is relatively common in the last groups of elementary school. Narcissism and self-esteem have been associated with this behavior. Both variables are related, but where a high self-esteem manifests itself in feelings of self-acceptance and self-respect, narcissism is enhanced by feelings of superiority and self-interest. The current research aimed at determining narcissism and self-esteem as predictors of bullying behavior in students from groups 6 to 8 in Dutch elementary schools. The study was cross-sectional in nature and measured bullying behavior by using peer nominations and narcissism and self-esteem by using self-reports. The sample consisted of 1225 participants ($M_{age}=11.3$ years; 51% boys). The results showed that narcissism alone was a significant predictor of bullying behavior, making it a greater predictor than self-esteem. Neither narcissism nor self-esteem found an interaction effect with sex, meaning that the relationship between narcissism and bullying behavior and self-esteem and bullying behavior is the same for boys and girls. Limitations and recommendations for future research are discussed. The basis of narcissistic traits is laid in childhood, the development of is said to be promoted by excessively permissive upbringing. A training or information for parents about parenting styles could give them insight into how their parenting style can influence the development of narcissism.

Keywords: Bullying; Narcissism; Self-esteem; Peer-nominations; Self-reports; Moderation by Sex.

Running head: NARCISME EN GEVOEL VAN EIGENWAARDE ALS VOORSPELLERS VAN PESTGEDRAG

Appendix. Tabel A1 Resultaten van alle Stappen van de Hiërarchische Multipele

Regressieanalyse

Narcisme en gevoel van eigenwaarde			
Voorspeller	ΔR^2	β	B
Stap 1	.08***		
Sekse		-.26***	-.47
Narcisme		.10***	.21
Gevoel van eigenwaarde		-.02	-.03
Stap 2	.00		
Sekse		-.26***	-.47
Narcisme		.12**	.24
Gevoel van eigenwaarde		-.06	-.09
Narcisme x Sekse		-.03	-.08
Gevoel van eigenwaarde x Sekse		.06	.11
Totaal R^2	.08***		
N	1225		

*** $p < .001$; ** $p < .01$